

Partistyrerelsens valutvärdering



**Vänsterpartiet
April 2015**

Valåret 2014 kallades för supervalåret, eftersom det innehöll två valrörelser som utspelades i riksmidia, en för EU-parlamentet och en för riksdags-, kommun- och landstingsval. När valen var över hade vi avsatt en borgerlig statsminister, fått in Vänsterpartiets fråga som en av valets viktigaste och vunnit rekordmånga nya medlemmar. Ändå slutade valet med besvikelse: Vänsterpartiet, ett av de partier som hade störst förväntningar på att lyckas, ökade bara 0,1 procentenhet jämfört med riksdagsvalet 2010.

Resultatet har väckt diskussion. Var det fel att gå till val på en enda fråga? Var det fel fråga? Var det rätt fråga framförd på fel sätt? Eller var det andra saker Vänsterpartiet missade i valen 2014? Vänsterpartiet gjorde något vi förmodligen aldrig tidigare försökt 2014 och lärdomarna förtjänar att läsas av fler.

1. Så tänkte vi – planeringen inför valet 2014

Under hösten 2013 startade valplaneringen. Den började inte från noll utan utgjorde snarare kulmen på ett större politiskt och organisatoriskt utvecklingsarbete som partiet genomgått under de senaste åren, och vars riktning pekats ut av såväl den senaste kongressen som av partistyrelsen.

Partisekreterare, kanslichef, kommunikation-, organisation-, politikutveckling-, ledamotsstöds chefer och ekonomiansvarig samlades i den organisatoriska valledningen, som förberedde planen inför valet. Medan partistyrelsen fick alla de stora strategiska besluten på sitt bord, höll verkställande utskottet, VU, i detaljbesluten. Planen siktade på att skapa en tydlig fråga som väljare kunde identifiera partiet med – vinsterna i välfärden – att öka förtroendet för vår förmåga att genomföra politik och få valet att handla om värderingar. Det fanns en bakgrund till alla dessa mål.

Först och främst var Vänsterpartiets fokus på vinsterna i välfärden ett mycket politiskt val. Välfärdens verksamheter – skola, vård och omsorg – och dess transfereringssystem – försäkringar och pensioner – är absolut centrala för att skapa ett rättvist samhälle. Vi hade redan innan valrörelsen sett hur privatiseringarna och vinstintressena allt snabbare undergrävde både den offentliga och den privata välfärden. Miljarder av befolkningens skattepengar läckte i vinstuttag varje år, välfärdens förmåga att omfördela resurser och effektivt leverera bra välfärd – särskilt till de som mest behövde den – undergrävdes. Samtidigt såg vi att det – trots att en tydlig majoritet av befolkningen ville ha en välfärd utan privata vinstintressen – inte fanns något annat politiskt parti än vårt eget som var beredda att utmana de ekonomiska intressen som drev fram denna utveckling. Sverige var på väg att skifta samhällsmodell och det var absolut nödvändigt att formera ett offensivt motstånd. Framför allt därför valde vi att fokusera hela vår valrörelse på att mobilisera för en välfärd att lita på.

Men vinstfrågan och vårt arbete med den passade också bra in i det större förändringsarbete vi redan hade påbörjat. Efter valet 2010 var Vänsterpartiet ett parti som själv ansåg sig vara i kris, och som började förändra många ingrodda föreställningar om oss själva. Med kongressen 2012 gick partiet igenom ett skifte – Jonas Sjöstedt blev partiordförande, partistyrelsen och VU förnyades och kongressen antog ett strategidokument som pekade ut en riktning för att bygga ett bredare, folkligare och mer politiskt slagkraftigt vänsterparti. 2012

innebar några av de största förändringarna någonsin av vårt partikansli och dess sätt att arbeta: partikansli och riksdagskansli slogs ihop, vi ökade satsningen på organisation och studier och gjorde om internkommunikationen. Detta skulle också snart bidra till en omprövning i synen på oss själva.

Vi kunde se via flera mätningar att människor var mer positiva till innehållet i vår politik än vår förmåga att genomföra den. Bilden av vårt parti som obetydligt, bakåtsträvande, demokratiskt tveksamt och orealistiskt har inte bara spridits av våra politiska motståndare, den har också bekräftats av oss själva när vi aldrig talat om för väljarna att vi genomfört något bra, eller att vi är ett parti som driver på en progressiv utveckling snarare än att längta tillbaka till något gammalt och förlorat. Vi beslöt oss för att konfrontera bilderna av vårt parti genom att visa att vi styr stora delar av landet, att det spelar roll för vad som sker där och att vänsterpolitik fungerar.

Vi visste samtidigt att om genomförandet av politiken i många ögon var vår akilleshäla, så var värderingarna vår styrka. Vi ville framhäva dem, formulera dem mer slagkraftigt och göra dem enklare att förstå. Vi började forma en sammanhängande berättelse om vad som är fel i Sverige, hur vi kan rätta till det, och varför vi är partiet som starkast kan bidra till en sådan utveckling.

Vänsterpartiet har en historia av att inte kunna prioritera bland sina hjärtefrågor. Det är begripligt, eftersom vi har stora ambitioner att förändra samhället. Men det gör det också rätt svårt för väljare att förstå vad vi står för. Redan tidigare hade vi börjat se detta problem. I valet 2006 hade vi tio frågor. I valet 2010 tre. Men även valet 2010 ansågs vi vara det minst tydliga partiet. En väldigt liten andel av väljarna kunde peka ut någon specifik fråga som de kunde förknippa Vänsterpartiet med, vilket också påverkade valresultatet.

Det fanns därför ytterligare goda skäl till att vi ville fokusera stenhårt på en politisk fråga. Vinsterna i välfärden var både en strategiskt avgörande politisk fråga och en tydlig värderingsfråga – där just Vänsterpartiet kunde spela en viktig roll. Den fanns inom det fält där partiet hade högst förtroende, inom välfärdens verksamheter. Vi hade jobbat upp frågan redan tidigare, och den har inte bara drivits av Vänsterpartiet, utan även av fackliga organisationer och nätverk som ”Gemensam välfärd” som också såg vikten av den. De första kampanjerna mot privatiseringar startade redan under slutet av 1990-talet. Med regeringen Reinfeldt öppnades utöver skolan, som redan var liberaliserad, även sjukvård och äldreomsorg i allt större delar av landet för privata vinstintressen. Situationen försämrades snabbt. 2008 började Vänsterpartiet i Stockholm, den del av landet där privatiseringarna av välfärden gått längst, att envetet prioritera frågan. I valet 2010 utgjorde kritiken av vinsterna i välfärden en bärande del av Vänsterpartiets valbudskap. Ändå blev frågan om vinsterna valets stora huvudfråga först i 2014. Det berodde på att vi inför detta val lade stora resurser på att utveckla politik och argumentation i frågan, på Jonas Sjöstedts trovärdighet, på att flera organisationer, framförallt inom LO, också bidrog till att bilda opinion och på kopplingen till regeringsfrågan.

2. Vad gjorde vi i valrörelsen?

Valrörelsen 2014 började i praktiken redan med EU-valrörelsen vilket gjorde att redan under tidig vår var alla distrikt mer eller mindre på benen. Valrörelsen var också välplanerad och med högre aktivitetsnivå än tidigare på många håll,

framför allt i större städer och i andra starka fästen. Den stora tillströmningen av nya medlemmar sedan förra valet märktes tydligt av i form av fler aktiva valarbetare.

Merparten av Vänsterpartiets valrörelse bedrevs förstås på lokalplanet av dessa tusentals medlemmar som deltog i debatter, anordnade fester, skrev debattartiklar, bemannade valstugor, tog fram radioreklam, höll torgtal, bearbetade lokala medier osv.

Det är inte möjligt här att sammanfatta allt detta lokala arbete men några exempel på ställen där valrörelsen bedrevs mer aktivt, framgångsrikt och/eller med delvis nya metoder följer här.

I Malmö lyckades vi mobilisera en stor grupp medlemmar genom såväl nya webbaserade metoder som rundringning och en ”utökad valledning”. I Malmö liksom i t.ex. Umeå och Göteborg ordnades också massmöten med partiledaren med hundratals deltagare, något få andra partier kunde matcha. Även Stockholm och Göteborg hade en högre aktivitet än i tidigare val och Göteborg hade fler valstugor än något annat parti. Malmö, Göteborg och Stockholm satsade systematiskt på vissa prioriterade områden där partiet bedömdes ha god potential, särskilt fattigare stadsdelar. I Stockholmsdistriktet fördelades samma personal till aktivitet i samma område under hela valrörelsen. I de flesta starka Vänsterpartikommuner – såväl i en del mindre orter med stark arbetarrörelsetradition och väl förankrade lokala företrädare som i mellanstora och stora städer – bedrevs ett långsiktigt och starkt utåtriktat arbete redan långt innan valet, vilket kulminerade under valrörelserna.

Från centralt håll tillhandahöll vi material såsom scenscenografi, profilprodukter, valaffischer och valmaterial. Från centralt håll spreds också en rad debattartiklar och utspelunderlag som stöd för det lokala kampanjarbetet. En valturné med partiledaren organiserades och valmanualer för valarbete togs fram. Centralt hanterades också omfattande enkäter från medier, frågor från allmänheten och talarförmedling. Valarbetarna förbereddes också inför såväl EU-valet som riksdagsvalet via den centralt framtagna ”Valskolan”, som bestod av såväl ett omfattande textdokument som föredrag med tydligt fokus på den bärande valargumentationen. Valskolan arrangerades i stort sett alla distrikt och i många partiföreningar inför valet.

Även om hela partiet mer eller mindre var på fötter redan i EU-valrörelsen så gick aktiviteten ner igen efter det, och ”den egentliga valrörelsen”, den inför riksdags-, kommun- och landstingsvalen, drog sedan igång under sensommaren. Denna ”egentliga valrörelse” brukar anses starta i Almedalen. Som parti lyckades vi dock medialt ”starta” den vid ytterligare fyra tillfällen, då vi fick genomslag för partiets ”valupptakter” av olika slag: den 11 augusti, när vi hade presskonferens och presenterade valstrategi och valaffischer, den 16 augusti när valturnén startade i Luleå, den 17 augusti när Jonas Sjöstedt höll sitt sommartal i Umeå och den 24 augusti när vi hade valupptakt i Majorna i Göteborg.

Huvudinriktningen för hela partiets kampanj var Inte till salu. Den präglade merparten av de centrala aktiviteter som genomfördes och inriktningen hade stort genomslag även ute i distrikten. Den centrala valkampanjen präglades av följande prioriteringar: att föra ut huvudbudskapet om vinster i välfärden och kampanjens inriktning ”Inte till salu”, hög synlighet och stor satsning på

partiledaren, öka partiets trovärdighet och förtroende, öka närvaron och aktivitet i digitala- och sociala medier och ha en aktiv utspelsplanering.

Konceptet och den grafiska formen kring valparollen Inte till salu användes på alltifrån valaffischer till så kallade badges på profilbilder i sociala medier. Den spreds också i form av en manual till partiföreningar och distrikt.

Stort fokus lades på Jonas Sjöstedt som gjorde sin första valrörelse som partiledare. Det handlade om allt från val av bilder och medieträning till personalresurser och val av talesperson vid olika utspel. Jonas Sjöstedt genomförde en omfattande valturné över hela landet. Ungefär två till tre utspel av olika slag genomfördes per vecka. Huvudfokus var frågan om vinster i välfärden. Mot slutet av valrörelsen breddades frågan till att handla om en välfärd att lita på. Stora utspel med politiska nyheter var:

- Ingen stark regering utan Vänsterpartiet
- Låt personalen utveckla välfärden (Almedalen)
- Ingen vinstjakt i flyktingmottagandet (Jonas Sjöstedts sommartal)
- 2017 ska vinsterna vara borta
- Vänsterpartiet föreslår billigare tandvård
- Dags för maxtaxa inom hemtjänsten
- Vänsterpartiet satsar på välfärdsarbetarna

En rad utspel av mer PR-mässigt slag genomfördes också. Jonas Sjöstedt skickade brev till de stora välfärdsbolagen och talade om hur de kunde omvandla sig till SVB-bolag och Rossana Dinamarca delade ut frukostpåsar vid Slussen och pratade om vårt förslag om frukost i skolan.

I samband med den turné som genomfördes med en turnébil skapades också ett koncept kring Inte till salu och i det ingick att varje torgmöte inofficiellt annonserades genom en lokal annons på Blocket där någon offentlig verksamhet inom kommunen/landstinget presenterades som till salu. Blocketannonserna avslutas alltid med att hänvisa till ett visningstillfälle, vilket är den tid och plats Vänsterpartiet håller torgmöte i respektive stad. Annonserna gav stor uppmärksamhet i såväl lokala som rikstäckande medier under den tid de kunde genomföras.

Vi genomförde också en satsning på att skapa en webbsajt där kulturutövare av alla slag kunde bidra med sin tolkning av Inte till salu. Sajten fick gott omdöme i media och deltog gjorde bland annat Ann Petrén, Stefan Sundström, Lill-Marit Bugge, Claes Malmberg, Ann Westin, Jenny Wrangborg, Jesper Odelberg, Anaye, Ulf Lundkvist, Sara Granér, Gouge och Dekis.

Dessutom genomfördes två partigemensamma aktivitetsdagar den 2 september när SVTs partiledarutfrågning av Jonas Sjöstedt sändes och den 12 september när SVTs stora partiledardebatt höll. Tips om aktiviteter och lokala utspel skickades ut tillsammans med avspärningsband och ballonger med Inte till salu på, som användes på många håll i landet.

En strategi för att öka mobiliseringen i sociala medier togs tas fram och en särskild extra resurs anställdes för detta från och med den 1 mars. Den största satsningen gjordes på att få fler följare och mer aktivitet på Facebook. Under

valrörelsen postade vi ca tre till fem inlägg om dagen och antalet följare ökade från den 10 mars fram till 30 september med 43 173. En grupp med namnet ”Nu vinner vi valet” startades också för att få fler som arbetade aktivt med att sprida Vänsterpartiets budskap i sociala medier.

Ett antal kampanjer genomfördes i sociala medier. De två stora var #timvikarie som syftade till att belysa vikten av trygga anställningar och vettiga arbetsvillkor och #GrattisSverige som syftade till att visa upp vilka förbättringar Vänsterpartiet genomfört i de kommuner där vi är med och styr.

På sociala medier spreds också de filmer som producerats. Totalt sex filmer togs fram – alla hade budskap som handlar om vinster i välfärden och en välfärd att lita på. Viss annonsering skedde på Youtube och Facebook för att öka spridningen av filmerna och öka antalet följare.

Generellt låg huvudfokus vad gäller annonsering på digitala kanaler. Största kanalen var Aftonbladet på nätet men det gjordes också en del riktade annonsering till prioriterade målgrupper så som hyresgäster och fackligt aktiva. Dessutom köptes reklam i kollektivtrafiken (Stockholm, Göteborg, Malmö och Lund) och två större direktutskick genomfördes: hushållsutskicket med valsedlar och ett utskick till alla förstagångsväljare.

3. Vad hände i omvärlden under valåret 2014?

Under 2013 växte Vänsterpartiets stöd i opinionsmätningar sakta men stadigt, parallellt med stödet för vårt krav på stopp för vinster i välfärden. Vänsterpartiet nämndes allt oftare som en mycket effektiv opinionsbildare i frågan. I media gjordes under hösten och vintern flera reportage och avslöjanden om missförhållanden vilket underblåste opinionen. Även andra aktörer, framför allt LO, men även vinstförespråkande aktörer inom näringslivet, som Almega, agerade för att hålla frågan på dagordningen.

Även i stort var det välfärdsfrågor och regeringens trötthet och svårigheter att få igenom sin politik, snarare är de borgerligas världsbild, som dominerade den politiska diskussionen. Socialdemokraterna gick mer eller mindre ikapp regeringen vad gällde förtroende i jobb- och ekonomifrågor. De rödgröna hade ett stabilt övertag i opinionen och en rödgrön majoritet såg ut att vara inom räckhåll. Sverigedemokraterna hade tydligt stärkts i opinionsmätningarna sedan valet 2010 men de och Miljöpartiet konkurrerade fortfarande om att vara tredje största parti, med mellan åtta och elva procent av väljarstödet, ofta med Vänsterpartiet som ”bubblare”, strax efter.

Vintern 2013-2014 sågs också en starkt ökad antirasistisk mobilisering. Dels vid demonstrationerna efter de nazistiska överfallen i Kärrtorp i Stockholm och på bland andra Showan Shattak i Malmö. Dels som motstånd mot Sverigedemokraternas turné av arbetsplatsbesök i form av Vårdarbetare eller Brandmän mot rasism. Mobiliseringen fick stor uppmärksamhet i sociala medier. Vänsterpartiet stödde och var drivande i en del av dessa aktiviteter och deltog ofta i någon form. Protesterna sammansvetsade och stärkte tydligt den antirasistiska opinionen. Om de ökade eller minskade stödet för Sverigedemokraterna är dock svårare att säga. Oavsett vilket lyckades den inte

bryta Sverigedemokraternas framgångar i opinionen som tvärtom fortsatte och skulle visa sig ha varit underskattade i opinionsmätningarna.

Att EU-valet genomfördes strax innan riksdags- och kommunalvalen innebar en organisatorisk ansträngning, men också att den politiska dramaturgin i media skiftade.

Framför allt innebar EU-valet en stor opinionsmässig framgång för Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Feministiskt initiativ (Fi), vilket påverkade den fortsatta valrörelsen, om än på lite olika sätt för de olika partierna. När opinionsmätningarna visade att Fi kanske hade möjlighet att erövra en plats i EU-parlamentet ledde det till ett starkt medialt intresse för partiet. Fi ställdes återkommande mot Vänsterpartiet, vilket skapade negativ uppmärksamhet och ibland medförde att vår feministiska profil ifrågasattes. Fi:s framgångar ledde också till en del konkreta organisatoriska problem, exempelvis när Fi släppte en valskiva vilket försvårade bokning av artister.

Fi:s framgångar i EU-valet tillsammans med bristen på sådana för Vänsterpartiet bröt den starkt positiva framgångsberättelsen som omgivit partiet under höst och vinter.

Vänsterpartiets sympatisörer – särskilt den hälft som är positiva till EU – var inte särskilt partilojala i EU-valet. Enligt Valu skulle Vänsterpartiet ha fått 11,6 procent om det varit ett riksdagsval, mot de 8,6 procent partiet enligt Valu skulle få i EU-valet. Båda siffrorna visade sig vara alldeles för höga jämfört med det verkliga valresultatet, men visar ändå tydligt på bristande partiloyalitet bland våra sympatisörer i detta val. Att vi trots detta gick svagt framåt från 5,66 procent till 6,3 procent visar dock på en viss grundstyrka för partiet, som var ganska jämnstarkt i olika sociala grupper och geografiska områden. Vi klarade att hålla ställningarna och lite till, och att erövra "sin" andel av den halv miljon väljare som vänstersidan ökade med i EU-valet. Men vi lyckades inte prägla valrörelsen med "våra" frågor – genom att, som vi försökte, koppla samman motståndet mot frihandelsavtalet TTIP mellan EU och USA med vinstfrågan. Istället lyckades framför allt Miljöpartiet vinna över många väljare som tyckte att miljöfrågan var viktig i just EU, bland annat en hel del EU-positiva vänsterpartiväljare - samtidigt som Sverigedemokraterna gick om Vänsterpartiet som största parti bland EU-motståndare. Vänsterpartiet förlorade också röster till Fi som i och med EU-valet lyckades etablera sig som ett parti som många trodde skulle kunna komma in även i riksdagen. Både Miljöpartiet och Fi lyckades bättre än Vänsterpartiet dra till sig ökningen av rödgrönrosa väljare bland unga och storstadsbor. Vänsterpartiet lyckades dock hålla ställningarna bättre i dessa grupper än Socialdemokraterna.

Fi tappade sedan fart under sommaren men lyckades spurta väl framför allt i slutet på riksdagsvalrörelsen, genom effektiv aktivism på sociala medier, flitigt turnéerande av Gudrun Schyman och ett budskap i slutet av valrörelsen om att stödröster som förde Fi in i riksdagen var det enda som kunde säkra en rödgrönrosa majoritet i riksdagen.

När den "egentliga valrörelsen" drog igång under sensommaren fick vinstfrågan – som tidigare ju haft ett starkt genomslag – hårdare konkurrens om medieutrymmet med regeringsfrågan och andra mer klassiska valfrågor som de andra partierna förde upp. I Almedalen och vid ett antal ytterligare tillfällen

lyckades dock Vänsterpartiet få en hel del uppmärksamhet för utspel om tidsplan för avveckling av vinster i välfärden, stopp för vinster i flyktingmottagande, kooperativ som tar över de vinstdrivna, osv. Frågan fortsatte att vara central i valdebatten och i slutet av valrörelsen konstaterades att vinsterna i välfärden varit valrörelsens tredje största medialt sett. Under en period i slutet av valrörelsen såg Vänsterpartiet även ut att lyfta i opinionen igen. Socialdemokraterna skärpte dock med tiden allt mer sin egen retorik i vinstfrågan parallellt med detta och lyckades sannolikt framstå som ungefär lika vinstkritiska som Vänsterpartiet för många rödgröna väljare.

Utöver vinstfrågan fanns det ett par ytterligare och egentligen starkare ”utgångspunkter” som alla parter i valrörelsen var tvungna att förhålla sig till och som sannolikt påverkade valutgången en hel del.

En sådan vattendelare för hela den samlade valrörelsen var Moderaternas utspel på en pressträff i augusti inför valupptakten på Norrmalmstorg i Stockholm om att ”öppna våra hjärtan”, dvs. en ”varning” för att stigande flyktingmottagande skulle sluka mycket av det framtida reformutrymmet. Detta fick Sverigedemokraterna att lägga om hela sitt valbudskap och ställa välfärden mot invandring (ännu tydligare än normalt) och bidrog troligen till deras opinionsmässiga framryckning i slutet av valrörelsen. Detta försvagade sannolikt konflikten höger-vänster, eller välfärd-skattesänkningar/vinster, som de rödgröna ville ha, vilket också kan ha varit syftet.

Ytterligare en ”krisfaktor” som kan ha påverkat valrörelsen var den tilltagande Ukrainakonflikten. Båda dessa ”krisfaktorer” skulle kunna ha påverkat genom att gynna sittande regering, genom att gynna ”säkrare alternativ” (som S) före ”oprövade” (som V). Och genom att gynna SD som var de som i båda frågorna hade det tydligaste ”högersvaret” på ”kriserna”: minskad invandring respektive stärkt försvar, i ett läge där både regering och övrig opposition förknippades med motsatsen.

Redan från maj, men mer och mer ju längre valrörelsen pågick, blev det tydligt att de rödgröna hade svaga chanser till egen majoritet i valet. Det kan ha gynnat såväl ”det säkra regeringskortet” Socialdemokraterna som Fi – paradoxalt nog, eftersom Fi fick många att tro på ”syster fyra procent” – på Vänsterpartiets bekostnad. Detta kan också ha gynnat Sverigedemokraterna, eftersom de som övervägde att proteströsta på dem dels såg att de inte var ensamma, och dels att just deras proteströst ändå inte skulle vara den som gjorde Sverige svårstyrt. Så skulle det bli ändå.

Ytterligare en ”metafaktor” var att Socialdemokraterna – sin vänstergir i vinstretoriken till trots – aldrig avvek från strategin att tävla med alliansregeringen om vem som var sparsammast. Något ”New Deal” med radikal välfärds- och jobbpolitik såg med andra ord inte ut att finnas som verkligt alternativ i valrörelsen 2014. Vänsterpartiet var det enda parti som stod för en annan ekonomisk politik, men det var dels inte den delen av partiets politik som stod i centrum för vår valkommunikation, dels var vi alltså uppenbart ensam inom oppositionen om att ha en sådan alternativ linje.

Valet kom därmed för de flesta väljare att stå mellan en försiktig välfärdslinje och en borgerlig ”arbetslinje”. Möjligen hade såväl Sverigedemokraternas ”antiinvandringslinje” som regeringen Reinfeldts ”öppna era hjärtanbudskap” ha varit lättare att möta med ett starkare välfärdsbudskap, som inget hopp om verkliga förbättringar, där både de senare linjerna byggde på motsatsen, rädsla för förändringar och försämringar.

4. Resultatet

Valresultatet var en besvikelse. Trots att Vänsterpartiet fick fram i kommun- och landstingsvalen och efter valet kom att delta i fler styren på de nivåerna än innan valet, så fanns förväntningar – både bland medlemmar och utomstående bedömare – på större framgångar, framför allt i riksdagsvalet, där framgången nu blev marginell. Detta trots att valrörelsen var stark organisatoriskt med många nya och aktiva medlemmar, en till stora delar välplanerad valrörelse och stora framgångar med att få minst 50 procent kvinnor i alla parlamentariska grupper.

För många skulle Europaparlamentsvalet bli en temperaturmätare inför höstens val. Att bedriva valrörelse inför Europaparlamentsvalet är en utmaning i sig dels på grund av att rörligheten hos väljarna är större och dels med anledning av att intresset och därmed valdeltagandet är lägre. Målsättningen om två mandat i Europaparlamentet uppnåddes inte men vi ökade med 0,65 procentenheter och landade på totalt 6,30 procent.

När höstens valrörelse börjar är Vänsterpartiet starka i opinionen och har satt dagordningen med frågan om vinster i välfärden, men vi tappar opinionsstöd ju närmre valdagen vi kommer. Det slutliga resultatet ligger på 5,72 procent vilket är en ökning med 0,11 procentenheter. Valresultatet speglade inte den i många delar framgångsrika valrörelse som människor inom rörelsen upplevt. Den goda stämningen, den organisatoriska utvecklingen och medlemstillströmningen gav inte en direkt utdelning i valresultatet. Valresultatet gick också på tvärs mot den positiva opinionsutveckling som vi hade i början av året. Nu i efterhand är det möjligt att se att opinionsstödet för Vänsterpartiet sakta sjunker ju närmre valet vi kommer. Att vi anser oss vara duktiga på upploppet i valrörelsen motsägs alltså av opinionsutvecklingen de sista veckorna innan valet.

Vi gör ett starkare val i landstingen än tidigare och landar totalt sett i riket på 7,08 procent vilket är en bit från toppnoteringen 8,3 procent 2002 men bättre än resultatet från 2006 på 6,1 procent. Detsamma kan sägas för kommunvalet där vi ökar från 5,57 procent 2010 till 6,44 procent totalt sett i 2014 års valrörelse. Det fokus som vi haft på välfärdsfrågor kan spela in, kanske särskilt förtroendet i frågor som rör sjukvården.

Vänsterpartiet har också en utmaning i att vara alternativet för de som tillhör utsatta grupper i samhället. Statistiken visar att 50 procent av de i gruppen arbetslösa och de som lever på sjuk- eller aktivitetsbidrag röstar till vänster om den politiska mitten. Men Sverigedemokraterna är dubbelt så stora – eller mer än dubbelt så stora – som Vänsterpartiet i den väljargruppen. Enkät svar från

partiföreningarna visar på behovet av att vara bättre förberedda på de frågor väljarna lyfter och Sverigedemokraternas framgångar gör det viktigt att utveckla argumenten mot detta parti. Det har därmed också en viktig plats i analysen av valrörelsen och de frågorna bör i särskild ordning följas upp av VU och PS.

Vänsterpartiet gör ett bra val i storstäderna. I Stockholm, Göteborg och Malmö har olika riktade insatser gjorts som gett utdelning i valresultatet. Goda resultat görs i fattigare områden och arbetarstadsdelar, men också i områden som kan betraktas som "medelklassområden" i storstäderna. Möjligheter till riktade insatser och en mobilisering av de starka medlemsorganisationer där förstärkte valrörelsen i de områdena.

I flera kommuner där Vänsterpartiet går bra på lokal nivå ser vi att det inte går lika bra för oss i riksdagsvalet. Väljare som röstar på Vänsterpartiet lokalt gör inte nödvändigtvis det på riksnivå, vilket kan ses i t.ex. Eda, Storfors och Hällefors. I vissa fall tappar vi mindre där vi varit starka i riksdagsvalet än i kommunvalet, som i t.ex. Degerfors, Fagersta och Jokkmokk. Alla kommuner där vi haft ett mer eller mindre starkt kommunalt förtroende. Orsakerna kan vara högst lokala och är inte nödvändigtvis kopplade till Vänsterpartiets centrala profil. Vänsterpartiet är med och styr i flera kommuner som går såväl bättre som sämre i detta riksdagsval jämfört med det förra. Detta är något av en paradox och något som kan vara värt att undersöka närmre.

Valresultatet visar på en ytterligare utmaning för Vänsterpartiet: de regionala skillnaderna. Vi backar i riksdagsvalet i många län, mestadels glesbygdslän, och ökar i storstadslän eller angränsande län. Det finns dock positiva undantag, framför allt i flera landsbygds- eller småstadskommuner i Västerbotten, men också i några andra liknande kommuner. Nästan alla är klassiska arbetarrörelsefasten i främst Norrbotten, Bergslagen och Örebro län, samt på något ytterligare ställe, där partiet ökar mest i landet i kommunvalet.

Den allmänna tillbakagången i småstäder och på landsbygden är en utmaning för ett parti som vill vara ett attraktivt alternativ för den som bor på landet, i glesbygden eller i bruksorten. Resultatet visar att Vänsterpartiet har blivit mer av ett storstadsparti som ökar i Stockholm, Göteborg och Malmö samtidigt som man tappar röster i traditionellt röda län som Norrbotten, Västernorrland och Värmland. När strategier för hur denna trend i de senare områdena ska kunna brytas är de positiva exemplen i Västerbotten och på andra ställen viktiga att titta och bygga vidare på. Den växande betydelsen av de regionala skillnaderna i landet tydliggörs av 2014 års valrörelse.

Organisatoriskt var Vänsterpartiets valrörelse stark på många håll och kan ses som ett bevis på den positiva utveckling som vårt parti har haft under de senaste åren. De många nya medlemmarna verkar ha kommit till sin rätt och mycket, men kanske inte allt, fungerade på ett tillfredställande sätt.

Vänsterpartiet uppnådde också en stor internfeministisk framgång, i och med att man lyckades nå 50 procent kvinnor valbara på alla nivåer i valet. En eftertraktad blick i protokollet, som förklaras av ett digert arbete med den egna

organisationen. Vår tydliga feministiska profil lever inte enbart på en jämn representation, men som en internfeministisk målsättning är det en av de stora framgångarna i Vänsterpartiets interna arbete under valåret.

Sammanfattningsvis går Vänsterpartiet – den uteblivna valsuccén till trots – på flera sätt starkt ur valrörelsen. Vi kommer i och med valresultatet att styra i fler kommuner och landsting än tidigare. Vi har ett betydande inflytande över framför allt den nya regeringens ekonomiska politik. Vi har i och med valrörelsen fått fler medlemmar än på 50 år och har gjort en stark valrörelse organisatoriskt. Vi lyckades göra vinster i välfärden till en stor valfråga och vi tar oss i och med det större inflytande över den politiska agendan i Sverige än vi haft på länge. Så sent som i april 2015 ser vi exempel på detta, när till exempel Moderaterna sent om sidosider medger att de hade (delvis) fel om vinsterna och att det bidrog till valförlusten. Vi stärker vår position som ett feministiskt parti genom att också vara det i den praktiska politiken genom en bra representation.

5. Sammanfattning och slutsatser

Politiskt vassare på fler områden

Vänsterpartiets fokus på vinsterna i välfärden var ett politiskt val. Välfärdens verksamheter – skola, vård och omsorg – och dess transfereringssystem – försäkringar och pensioner – är absolut centrala för att skapa ett rättvist samhälle. Under lång tid fanns ingen som effektivt utmanade regeringen Reinfeldts drastiska skattesänkningar och privatiseringspolitik. Sverige var på väg att skifta samhällsmodell och det var absolut nödvändigt att formera ett offensivt motstånd.

Vårt enträgna fokus på vinster i välfärden var både en extern och en intern framgång. Externt, framförallt i kombination med regeringsfrågan, gjorde den oss till en agendasättare och en maktpolitisk spelare. Vinstfrågan var en av de tre tyngsta sakfrågorna i valdebatten den sista månaden – det är ett ovanligt stort genomslag för Vänsterpartiets profilfråga. När valet var slut och förhandlingar med S-Mp-regeringen började var det en stor tillgång att så tydligt ha drivit vinstfrågan: utan fokuseringen hade vi inte uppnått samma resultat. Internt gav det ett tryggt sakpolitiskt centrum som tillät medlemmar att bli riktigt bra på ”vår fråga”. När vi frågade våra partiföreningar efter valet om det var bra att driva frågan ansåg 87 procent att det var rätt, varav 36 procent tyckte att det var rätt men ”kanske blev lite mycket” och 25 procent tyckte det var rätt, men att ”väljarna inte prioriterade frågan tillräckligt högt”.

Bland de som kritiserat fokuseringen på vinsterna i välfärden uttalades ibland att Vänsterpartiet blivit ett ”enfrågeparti”. Det var inte riktigt så vi uppförde oss i valrörelsen. När vi ser till vad våra distrikt och partiföreningar själva bedömde att de lade kraft på var vinstfrågan den största nationella frågan. Men sammantaget fanns det åtminstone 14 andra politiska frågor och områden som våra distrikt och partiföreningar urskilt när de tillfrågats om vilka frågor de tagit upp i sitt valarbete. Inslaget av lokala frågor är också stort i vänsterpartistiska valrörelser: 64 procent av våra partiföreningar drev lokala frågor ”som en av sina tre viktigaste frågor”.

Det är svårt att se att väljarna ser oss som ett enfrågeparti. Fokuseringen på vinster i välfärden gjorde oss visserligen till ett tydligare parti: andelen väljare som kunde peka ut vilken fråga partiet drev ökade från valet 2010, då vi var det minst tydliga partiet. Men fortfarande placerade vi oss som det sjunde tydligaste partiet när väljarna tillfrågades om de kände till vad partierna gått till val på. Och när väljarna bedömer vilket parti de har förtroende för på olika politiska områden är det tydligt att Vänsterpartiet, till skillnad från Miljöpartiet och Feministiskt initiativ *inte* ses som ett enfrågeparti. Efter Socialdemokraterna och Moderaterna är det inget annat parti som har förtroende på så många olika områden som Vänsterpartiet.

Men vinstfrågan räckte inte till för att göra Vänsterpartiet till det stora alternativet för människor med hjärtat till vänster. En förklaring till det är att många på valdagen troligen hade svårt att se skillnad mellan Vänsterpartiet, som drivit frågan länge, och Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som på slutet gjorde sitt bästa för att låta som vänsterpartister. Andelen väljare som ansåg att Vänsterpartiet hade den bästa politiken när det gällde vinsterna var färre än de som tyckte Socialdemokraterna hade det.

En annan förklaring är att gruppen rödgrönrosa väljare är för splittrad i sina politiska önskemål för att kunna fångas in av en enda fråga. Bland våra väljare var vinstfrågan den näst viktigaste frågan efter den sociala välfärden. Men många andra brydde sig mer om andra saker: bland de som kunde tänka sig rösta på Vänsterpartiet var vinstfrågan efter åtta andra politikområden.

Det var inte fokusering som var Vänsterpartiets problem utan två andra saker: bristen på tydliga skillnader gentemot Socialdemokraterna på valdagen och det faktum att andra frågor ansågs viktigare av rödgrönrosa väljare. Eftersom samma väljare ansåg att sjukvård och skola var valrörelsens viktigaste frågor var ett grundproblem för oss att vi inte tillräckligt mycket lyckades visa hur vinstsystemet hade att göra med skolans och sjukvårdens utveckling och för hela samhällets utveckling.

En central slutsats av valet 2014 är därför att Vänsterpartiet måste kunna göra det som var bra med vinstfrågan – att fokusera och ta initiativet, men att göra det på fler områden än ett. Rödgröna väljare måste se att vi inte bara är ett välfärdsparti. Vårt partiprojekt måste klara av att diversifiera eller hålla flera bollar i luften.

En annan slutsats är att för många människor utanför Vänsterpartiet finns det få saker som skiljer oss från andra progressiva partier – det är ett problem som gör oss identitetslösa. Precis som vänsterväljare tycker att olika saker är viktiga: ekonomisk utjämning, rättvisa mellan män och kvinnor, miljö, arbetsrätt, landsbygdsfrågor, internationell rättvisa och mycket annat, tycker Vänsterpartiet också det. Om vårt parti skall klara av att vara ett parti för många utan att bli identitetslösa måste vi kunna arbeta med enskilda frågor och områden målgruppsinriktat OCH ha en större berättelse som får enskildheterna att hänga samman.

Allt starkare organisatoriskt, men stora skillnader geografiskt

Vänsterpartiet inledde kongressperioden 2012-2014 med en ny partiledare, en nyvald ledning och en ny organisation. Förväntningarna från medlemmar var mycket höga: vi skall skapa ett organisatoriskt starkt parti. Sedan dess har vi

nått målet om att få minst 50 procent kvinnor representerade i kommuner, landsting och riksdag. Vi har kraftigt ökat medlemstalet: sedan kongressen 2012 har vi fått 80 procent fler medlemmar – vi är nu fler i vårt parti än vi varit på mer än 50 år. Det är en exceptionell medlemsutveckling. Enbart under 2014 fick vi 6 000 nya medlemmar – det innebär att en tredjedel av våra medlemmar är helt nya.

Medlemsökningen är väldigt positiv, men ingen utveckling som vi kan ta för givet. Vi behöver systematisera arbetet med medlemsvärvning för att se till att vi fortsätter att växa och inte, som så många år efter riksdagsval, sjunker tillbaka. Ännu viktigare är att Vänsterpartiet blir ett parti som människor vill stanna kvar i: att de får ansvar, möjlighet att utvecklas och möjlighet att bidra med sina kunskaper och idéer.

Vi har också, även om det är svårt att mäta, på många ställen blivit mer välorganiserade vad gäller det utåtriktade arbetet. Vi kan se flera tecken på att det spelar roll i valrörelserna 2014: många av de ställen där vi har stark närvaro, har vi också gått fram väljar- och medlemsmässigt.

Vi kan också se att skillnaderna är stora geografiskt. Klyftan mellan stad och land är en av de största i Sverige och det märks också i Vänsterpartiet. En tydlig trend – som dock har betydande och viktiga undantag som vi behöver ta vara på – är att våra största väljar- och medlemsmässiga framgångar skett i storstäder och universitetsstäder. I mindre städer står vi stilla, och i många småorter och glest befolkade områden backar vi.

De viktiga undantagen består av ett stort antal mindre kommuner och traditionella arbetarörelsefästen i framför allt Västerbotten, men också i en del andra liknande orter i Norrbotten, Bergslagen, Örebro län och på andra ställen.

Vår tillbakagång generellt i landsbygd och småstäder hänger delvis samman med en kraftig urbanisering som gör att framförallt unga flyttar till storstäderna. Och den är egentligen logisk med tanke på hur vi har prioriterat själva de senaste åren: vi har försökt bygga på våra succéer och satsat på att bygga organisationer där hindren varit som lägst.

Men de positiva undantagen – de landsbygds- och småstadskommuner med röda traditioner där vi går starkare framåt än i storstäderna – visar också att vi har en tydlig potential även utanför stora och medelstora städer. En potential som vi under kommande år behöver lära oss att ta bättre vara på, utveckla och sprida till fler delar av landet.

Bra läge för en växande vänster

Efter valet 2014 styrs Sverige av en S-Mp-regering som är beroende av Vänsterpartiet för att få igenom sin budget, men som samtidigt försöker få igenom överenskommelser med borgerliga partier.

Denna parlamentariska situation ger Vänsterpartiet unika möjligheter de kommande åren. Vi har börjat med att genomföra flera av våra vallöften som handlar om att skapa en välfärd att lita på och att minska inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män. En rödgrön politik kan regeringen inte genomföra i samarbete med borgerliga partier, bara med Vänsterpartiet. Vi kommer

konsekvent peka på hur vi gör skillnad och vilka förslag som kommer från oss.

Vänsterpartiet styr i många regioner/landsting och i 100 kommuner. Genom att genomföra vänsterpolitik i praktiken visar vi att vår politik fungerar och att vi är ett parti som förtjänar väljarnas förtroende. Vi är aldrig ett passivt stödparti. Vårt inflytande bygger på att vi alltid lägger fram och utvecklar vår egen politik, och vi samarbetar bara när vi kan driva politiken åt rätt håll. Vårt mål är att vara det mest pådrivande partiet i alla de samarbeten vi ingår i.

Vi kan se hur borgerligheten i detta läge retirerar in i den gnälliga motvalsroll som den haft långa perioder historiskt. Deras politik, liksom Sverigedemokraternas går ut på att regeringen borde göra mindre åt klyftorna, ha en mer passiv klimatpolitik och mer anpasslig utrikespolitik. Vår oppositionsroll handlar om motsatsen: att Sverige kan göra mer. Vår opposition bygger på att driva på, bjuda in, utveckla idéer och samla människor. Vi berömmar gärna regeringen när den gör bra saker – och vi kritiserar den när den förtjänar det. Vi är ett parti som är inställt på att förändra Sverige. Det kommer att behövas.

Sverige har efter åtta år med borgerlig regering stora politiska utmaningar som inte kommer mötas inom ramen för S-Mp-regeringens planer under dessa fyra år. Det gäller inte minst att rätta till bristerna i välfärden, de ökade klyftorna mellan kvinnor och män, klimatfrågan, arbetsrätten och de galopperande skillnaderna mellan stad och land. Där är vi den enda egentliga oppositionen. Därför lägger vi tyngdpunkten i vårt utåtriktade kampanjarbete i denna typ av frågor. Vi måste vara den viktigaste progressiva rösten i samhällsdebatten.

Vi är inte ett regeringsparti. Vänsterpartiet är ett oppositionsparti. Det är väsentligt i ett läge där vi kan se begynnande missnöje med regeringens politik. Vårt mål 2018 är att samla alla väljare som vill se en mer progressiv politik. Vi är vänsteralternativet i svensk politik. Vårt arbete handlar om att skapa hopp för förändring och rättvisa.

6. Sammanfattning och slutsatser i punktform: besvikelse – men även politiskt och organisatoriskt genombrott

- Valresultatet i riksdagsvalet var en liten framgång, men ändå en besvikelse. Bland annat de starkare valresultaten i kommun- och landstingsvalen visar att partiet har en större potential än vad som uppnåddes i riksdagsvalet.
- Detta till trots var vårt fokus på vinster i välfärden en framgång, som försköt hela det politiska fältet i välfärdsdebatten åt vänster och – i kombination med regeringsfrågan – gjorde Vänsterpartiet till en agendasättare och maktpolitisk spelare. De framgångar vi nått i frågan i förhandlingar med regeringen efter valet hade inte varit möjliga utan det förarbetet. Samtidigt var det en bra fråga internt. En ideologisk fråga som medlemmarna kunde bra och kände starkt för.
- Vänsterpartiet måste i framtiden kunna göra det som gjordes bra med vinstfrågan – fokusera och ta initiativet – men på fler områden än ett. Rödgröna väljare måste se att vi inte bara är ett välfärdsparti. Vårt partiprojekt måste klara

av att diversifiera och hålla flera bollar i luften *och* samtidigt ha en större berättelse som får enskildheterna att hänga samman.

- S-Mp-regeringen är idag beroende av Vänsterpartiet för att få igenom sin budget och Vänsterpartiet har därmed efter valet 2014 ett mycket större politiskt inflytande över Sverige än tidigare. Det ska vi använda för att få igenom våra vallöften och ytterligare stärka vår position inför framtiden.
- Vänsterpartiet är efter valet med och styr i 13 regioner/landsting och i 100 kommuner. Det är fler än tidigare. Genom att genomföra vänsterpolitik i praktiken även där visar vi att vår politik fungerar och att vi är ett parti som förtjänar väljarnas förtroende. Vårt mål är att vara det mest pådrivande partiet i alla de samarbeten vi ingår i.
- Vänsterpartiet går framåt i storstäder och bakåt i småstäder och på landsbygden. Men det finns undantag från det senare mönstret: kommuner med röda traditioner och starkt lokalt arbete och/eller stort förtroende för Vänsterpartiet, där vi går starkare framåt än i storstäderna. Dessa undantag visar att vi har en stark potential även utanför stora och medelstora städer som vi under kommande år ska ta bättre vara på, utveckla och sprida till fler delar av landet.
- Valrörelsen 2014 visade att Vänsterpartiet är starkt organisatoriskt. I våra starka fästen gjorde vi mycket starka valrörelser vilket påverkade valresultatet positivt. Den redan innan starka medlemsökningen exploderade under valåret med 6 000 nya medlemmar – det innebär att en tredjedel av våra medlemmar är helt nya. Vi nådde målet om att få minst 50 procent kvinnor representerade i kommuner, landsting och riksdag. Vi behöver systematisera arbetet med medlemsvärvning för att se till att vi fortsätter att växa och inte, som så många år efter riksdagsval, sjunker tillbaka. Ännu viktigare är att Vänsterpartiet blir ett parti som människor vill stanna kvar i: att de får ansvar, möjlighet att utvecklas och möjlighet att bidra med sina kunskaper och idéer.
- Vänsterpartiet är inte ett regeringsparti. Vänsterpartiet är ett oppositionsparti. Det är väsentligt i ett läge där vi kan se begynnande missnöje med regeringens politik. Vårt mål 2018 är att samla alla väljare som vill se en mer progressiv politik. Vi är vänsteralternativet i svensk politik. Vårt arbete handlar om att skapa hopp för förändring och rättvisa.